

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра теоретичної і прикладної економіки

ПРОГРАМА

кваліфікаційного екзамену зі спеціальності

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

галузі знань

07 Управління та адміністрування

*Розроблено та затверджено на засіданні
кафедри теоретичної і прикладної економіки*

Протокол №6 від 12.01.2023 р.

Івано-Франківськ – 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестація здобувачів вищої освіти – випускників за освітнім рівнем (ОР) бакалавр здійснюється Екзаменаційною комісією після завершення теоретичної та практичної частини навчання за відповідним освітнім рівнем з метою встановлення фактичної відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (наказ МОН України № 1243 від 13.11.18 р.) та освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загальнопрофесійних і спеціалізовано-професійних компетентностей випускників, передбачених відповідним шостим рівнем національної рамки кваліфікацій (НКР) і освітньо-професійними програмами (ОПП) підготовки фахівців за спеціальністю.

Для проведення атестації випускників за освітнім рівнем бакалавра на економічному факультеті створюються Екзаменаційна комісія. Строк повноважень Екзаменаційної комісії становить один календарний рік. Формування, організацію роботи та контроль за діяльністю Екзаменаційної комісії здійснює ректор Університету.

Функціями та завданнями Екзаменаційної комісії є:

- комплексна перевірка й оцінка науково-теоретичної та практичної фахової підготовки студентів-випускників з метою встановлення відповідності їх кваліфікаційного рівня вимогам стандартів вищої освіти, освітньо-професійних програм, навчальним планам і програмам підготовки;
- прийняття рішення про присвоєння випускникам відповідної кваліфікації та видачу диплома (звичайного зразка чи з відзнакою);
- розробка пропозицій щодо поліпшення якості підготовки фахівців з відповідної спеціальності (напряму підготовки);
- вирішення питань про надання рекомендацій випускникам щодо впровадження та публікації результатів наукових досліджень.

Види атестації випускників всіх освітніх рівнів з спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність відповідає державному стандарту вищої освіти, але кількість видів атестації не повинна перевищувати двох.

Атестація зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність за освітнім рівнем бакалавра здійснюється у формі: публічного захисту кваліфікаційної роботи або атестаційного екзамену (екзаменів). Атестаційний екзамен (екзамен) має передбачати оцінювання результатів навчання, визначених стандартом та відповідною освітньою програмою.

Перелік професійно-орієнтованих дисциплін, з яких формується програма комплексного екзамену зі спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність включає: «Підприємницька діяльність», «Торговельна діяльність», «Біржова діяльність».

Комплексний екзамен зі спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність проводиться у письмовій формі з усною відповіддю перед

екзаменаційною комісією. Структура білета включає 4 завдання.

Екзаменаційна комісія створюється у складі голови і членів комісії та діє впродовж календарного року. Кількісний склад не може перевищувати чотирьох осіб. В окремих випадках (при створенні спільної комісії для споріднених спеціальностей, прийому в комісії комплексного державного екзамену з кількох фундаментальних, професійних дисциплін тощо) кількість членів комісії може бути збільшена до шести осіб.

До складу Екзаменаційної комісії додатково можуть входити делеговані, відповідно до укладених угод про співпрацю, представники роботодавців та їх об'єднань.

Екзаменаційна комісія працює у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік.

Складання комплексного екзамену зі спеціальності проводиться, як правило, в приміщеннях Університету.

У випадку неявки студента на засідання Екзаменаційної комісії з поважних причин, підтверджених відповідними документами, і перенесенням, за рішенням Голови комісії, екзамену або захисту випускної кваліфікаційної роботи на більш пізній термін, графік роботи Екзаменаційної комісії може бути подовжений, але пізніше, ніж до 30 червня включно поточного навчального року.

Оцінювання результатів складання комплексного екзамену зі спеціальності здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою оцінювання знань. Виконання всіх екзаменаційних завдань з комплексного державного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за комплексний екзамен зі спеціальності в цілому. Оцінки комплексного екзамену зі спеціальності виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка комплексного державного екзамену визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою державного екзамену).

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні кваліфікаційного екзамену зі спеціальності, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови Екзаменаційної комісії є вирішальним.

Повторне складання (перескладання) комплексного екзамену зі спеціальності з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Якщо відповідь студента на комплексному екзамені зі спеціальності не відповідає вимогам рівня атестації, Екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що студент не пройшов атестацію і у протоколі засідання Екзаменаційної комісії йому виставляється оцінка «незадовільно» (менше 50 балів). У випадку, якщо студент не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії для складання екзаменів у протоколі зазначається, що він є

неатестованим у зв'язку з неявкою на засідання. Якщо студент не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання комплексного екзамену зі спеціальності під час роботи Екзаменаційної комісії.

Студент, який отримав незадовільну оцінку при складанні комплексного екзамену зі спеціальності відраховується з Університету. Йому видається академічна довідка встановленого зразка. Студенти, які не склали комплексного екзамену зі спеціальності у зв'язку неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, мають право на повторну державну атестацію протягом трьох років після відрахування з Університету (у період роботи Екзаменаційної комісії з відповідної спеціальності).

**Програмові вимоги до кваліфікаційного екзамену зі спеціальності
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

за спеціальністю
галузі знань

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
07 Управління та адміністрування

Підприємницька діяльність

1. Поняття підприємництва і бізнесу. Основні елементи бізнесу.
2. Функції та види підприємницької діяльності.
3. Організаційно-правові форми підприємництва.
4. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності в ринковій економіці.
5. Сильні та слабкі сторони підприємницької діяльності.
6. Джерела правового регулювання підприємницької діяльності.
7. Вибір організаційно-правової форми підприємницької діяльності.
8. Економічні ризики у підприємницькій діяльності: елементи та причини та шляхи мінімізації.
9. Вибір бізнес ідеї. Оцінка конкурентоспроможності бізнес-ідеї.
10. Розробка бізнес плану – робота над планом реалізації бізнес-ідеї.
11. Мета, завдання і структура бізнес-плану.
12. Процес та етапи розробки бізнес-плану.
13. Роль лідерства у підприємницькій діяльності. Вимоги до лідера.
14. Джерела формування капіталу у підприємницькій діяльності.
15. Державне регулювання підприємницької діяльності.
16. Регіональні програми в сфері екологічної безпеки.
17. Стратегічне планування у підприємницькій діяльності.
18. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності.
19. Стратегії ціноутворення у підприємницькій діяльності. Характеристика методів і принципів ціноутворення.
20. Цінова політика і фактори ціноутворення у підприємницькій діяльності.
21. Шляхи забезпечення конкурентоспроможності підприємницької діяльності.
22. Система оподаткування у малому і середньому бізнесі та її характеристика.
23. Соціальне підприємництво і його характеристика.
24. Банківське кредитування підприємств малого і середнього бізнесу.
25. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств.
26. Фінансова криза у підприємницькій діяльності: ознаки та фактори, що її спричиняють.
27. Інвестиційна діяльність у підприємницькій діяльності, джерела інвестицій.
28. Класифікація інвестицій в об'єкти підприємницької діяльності. Власні, позикові та залучені джерела інвестиційних ресурсів фірми.

29. Характеристика показників ефективності підприємницької діяльності.

30. Вдосконалення системи управління суб'єктами підприємницької діяльності, адаптація систем управління до вимог ринку.

Торговельна діяльність

1. Сутність, роль підприємництва та його особливості в сфері торгівлі.
2. Умови, чинники і принципи розвитку торговельного підприємництва.
3. Державне регулювання суб'єктів торговельної підприємництва.
4. Організаційно-правові форми торговельного підприємництва.
5. Особливості об'єднання торговельних підприємств.
6. Створення суб'єктів торговельного підприємництва.
7. Стратегії торговельного підприємництва. Основи бізнес-планування.
8. Планування торговельного підприємництва.
9. Підприємницька діяльність у сфері торговельно-посередницьких послуг.
10. Підприємницька діяльність у сфері ресторанного господарства.
11. Підприємницька діяльність у сфері торговельної нерухомості.
12. Організація та технології торговельної діяльності на ринках.
13. Підприємницька діяльність у сфері зовнішньої торгівлі.
14. Підприємницька діяльність у сфері роздрібно торгівлі.
15. Підприємницька діяльність у сфері оптової торгівлі.
16. Основні принципи розміщення суб'єктів торговельної діяльності.
17. Торговельно-технологічне обладнання суб'єктів торговельної діяльності.
18. Організація праці торговельно-оперативного персоналу підприємства роздрібно торгівлі.
19. Організація оптових закупівель і продажу товарів та їх документальне оформлення.
20. Організація перевезень торговельних вантажів і транспортно-експедиторське обслуговування в оптової торгівлі.
21. Роздрібна торговельна мережа, її сутність, структура і визначальні фактори розвитку.
22. Електронний бізнес та основні його види.
23. Суть, зміст, значення та тенденції розвитку електронної комерції.
24. Організація та технологія роботи Internet-магазину.
25. Надання послуг на основі електронної комерції.
26. Ціни та ціноутворення на товари в торгівлі.
27. Сутність торгової логістики та товарообіг підприємства.
28. Сутність і зміст класифікації товарів, методи та системи класифікації, сутність, види та показники асортименту товарів, методики оцінки показників асортименту.
29. Стандарти та особливості їх застосування в торгівлі. Особливості сертифікації товарів та послуг.
30. Системи оподаткування торговельної діяльності.

Біржова діяльність

1. Поняття біржі та історія її виникнення. Роль і функції біржі в ринковій економіці.
2. Класифікація бірж.
3. Передумови виникнення біржової діяльності в Україні. Історія розвитку вітчизняних бірж.
4. Перспективи розвитку біржової діяльності в Україні.
5. Ринкові характеристики та відмінні особливості біржової торгівлі.
6. Історія формування бірж у Європі, Великобританії та США.
7. Становлення біржової торгівлі в незалежній Україні. Біржова торгівля на сучасному етапі розвитку.
8. Біржова інфраструктура.
9. Порядок створення товарної біржі.
10. Органи управління й організаційна структура біржі.
11. Регулювання біржової діяльності. Механізм біржового регулювання: правове, нормативне й інформаційне забезпечення.
12. Система управління біржовою діяльністю.
13. Принципи діяльності товарних бірж.
14. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.
15. Організаційна структура біржі. Правління біржі.
16. Поняття біржового товару. Характерні риси біржового товару.
17. Цінні папери як біржовий товар фондового ринку
18. Біржові товари валютного ринку та їх характеристика Валютний курс.
19. Визначення й ознаки біржової угоди. Юридичний, організаційний, економічний і етичний аспекти біржових угод.
20. Особливості форвардної угоди. Різновиди форвардних угод.
21. Визначення ф'ючерсної угоди. Головні відмінності ф'ючерсних та форвардних контрактів.
22. Сутність опціонних угод. Опціон на купівлю. Опціон на продаж.
23. Брокери. Регулювання брокерської діяльності.
24. Форми організації біржових торгів.
25. Електронна біржова торгівля. Порядок виставлення і зняття товарів з біржових торгів.
26. Реєстрація й оформлення біржових угод. Котирування. Котирувальна ціна.
27. Хеджування. Види хеджування за технікою здійснення.
28. Види та порядок укладання угод на валютній біржі.
29. Віртуальні біржі та криптовалюта. Види криптовалют.
30. Ринок криптовалют та особливості його функціонування.

Критерії оцінювання студентів під час кваліфікаційного екзамену
Особливістю проведення кваліфікаційного екзамену зі спеціальності є наявність екзаменаційних білетів.

Екзаменаційні білети до кваліфікаційного екзамену складаються з 4 завдань:

I. Письмова компонента

1. Тестування в системі дистанційного навчання (15 тестів).

II. Усна компонента

2. Теоретичне питання з «Підприємницької діяльності».
3. Теоретичне питання з «Торговельної діяльності».
4. Теоретичне питання з «Біржової діяльності».

Відповіді на кожне завдання оцінюються за 100 бальною шкалою. Письмова компонента коефіцієнт 0,3, усна компонента коефіцієнт 0,7, Рівень знань за результатами кваліфікаційного екзамену оцінюється за такими критеріями:

«відмінно» — коли робота містить повністю вірні відповіді на запитання; студент демонструє знання навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, наводить узагальнення і висновки; виконання практичного завдання правильне, обґрунтоване, зроблені відповідні висновки; робота акуратно оформлена;

«добре» — коли робота написана на рівні вимог "відмінно", але студентом допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій; допущені деякі помилки, які не є грубими;

«задовільно» — коли робота містить неправильну відповідь на одне запитання або на 2 запитання дані мало обґрунтовані та невичерпні відповіді, також допущені помилки у визначеннях, які не є грубими;

«незадовільно» - коли робота містить неправильні чи неповні відповіді на всі запитання, допущені грубі помилки у завданні або студент не зробив спроби виконати завдання.

Сума балів	Оцінка ECTS	Для кваліфікаційного екзамену зі спеціальності
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	задовільно
50-59	E	
26-49	FX	незадовільно
1-25	F	

Рекомендована література

1. Балджи М. Д., Допіра І. А., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі : навч. посіб. Київ : Кондор-видавництво, 2017. – 368 с.
2. Біржова діяльність : опорний конспект лекцій [Електронний ресурс] / укладачі А. М. Одарченко, К. В. Сподар, О. О. Лісніченко. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2017. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mgu.edu.ua/docs/biblioteka/oporn_kons.pdf.
3. Боднарчук Т. Л. Становлення та розвиток біржової торгівлі в Україні: ретроспективний аналіз вітчизняного досвіду / Т. Л. Боднарчук // Інфраструктура ринку. - 2019. - Вип. 33. - С. 9-17. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2019_33_4.
4. Грищенко І. М. Підприємницький бізнес: Підруч. для студентів ВНЗ / І. М. Грищенко. – К.: Грамота, 2016. – 519 с.
5. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст] : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sites.znu.edu.ua/science-earth/assets/documents/principles/Pidruchnyk-Pidpryemnytstvo-torhivlya-birzhova-diyalnist.pdf>.
6. Розвиток похідних фінансових інструментів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mybilliardsonline.com/books/-zbrnik_stattei_fnansovokreditnii_mehanizm_aktivzac_nvesticinogo_procesu
7. Розвиток торгівлі в Україні: діагностика стану, тенденції та перспективи / І. А. Маркіна, В. Л. Вороніна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2018. - Вип. 21(2). - С. 27-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_21%282%29_7.
8. Тенденції розвитку підприємництва в Україні / Р. В. Грінченко // Інтелект XXI. - 2019. - № 3. - С. 133-137. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2019_3_25.

Інформаційні ресурси

9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>
10. Закон України Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
11. Закон України Про товарні біржі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>